

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ**

XIX — початку XX ст.

Збірник наукових праць

Голова редколегії
член-кор. НАН України О.П. Реєнт

Засновано в 2000 р.

ВИПУСК 21

КИЇВ 2013

Пропоноване видання є двадцять першим випуском наукових студій відділу історії України XIX — початку XX ст. Інституту історії України НАН України. Воно продовжує традицію публікації результатів науково-дослідницької діяльності співробітників, аспірантів та здобувачів Інституту, працівників провідних вітчизняних наукових установ та викладачів вищих навчальних закладів України.

У черговому збірнику вміщені матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Вітчизняна війна 1812 р. і Україна: погляд крізь віки», що відбулася 5 грудня 2012 р. у м. Києві. Також представлені розвідки з інших питань історії України.

The offered edition is the twenty-first issue of scientific studios of department of the history of Ukraine XIX — to beginning of XX item to the Institute of History of Ukraine NAS Ukraine. Edition continues tradition of publication of the results of scientifically research activity of employees, graduate students and bread-winners of the Institute, workers of researches the leading domestic scientific establishments and teachers of higher educational establishments of Ukraine.

The collection contains materials of International scientific and methodical conference «The Patriotic War of 1812 and Ukraine: a view through the ages» (December 5, 2012, Kiev). The researches of other aspects of the history of Ukraine are also presented.

Засновник і видавець: Інститут історії України НАН України

Видається за рішенням Вченої ради Інституту історії України НАН України
(протокол № 9 від 29 жовтня 2013 р.)

Редакційна колегія: *О.П. Ресніт*, д.і.н., професор, член-кореспондент НАН України (голова редколегії), Інститут історії України НАН України, *В.В. Шевченко*, к.і.н., старший науковий співробітник (секретар редколегії), Інститут історії України НАН України

Члени редколегії: *В.Й. Борисенко*, д.і.н., професор, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, *О.І. Гуржій*, д.і.н., професор, головний науковий співробітник, Інститут історії України НАН України, *О.В. Добржанський*, д.і.н., професор, Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича, *Г.Д. Казьмирчук*, д.і.н., професор, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, *І.А. Коляда*, д.і.н., професор, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, *В.П. Коцур*, д.і.н., професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук України, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет, *С.В. Любічанковський*, д.і.н., професор, старший науковий співробітник, Поволзький філіал ІРІ РАН, *О.А. Удод*, д.і.н., професор, Інститут історії України НАН України, *Л.Ф. Циганенко*, д.і.н., професор, Ізмаїльський державний педагогічний інститут, *В.С. Шандра*, д.і.н., професор, старший науковий співробітник, Інститут історії України НАН України, *Н.А. Шип*, д.і.н., професор, Українська академія зовнішньої торгівлі

Рецензенти: д.і.н., професор *В.С. Великочий*, д.і.н., професор *О.О. Рафальський*, д.і.н., професор *В.М. Ткаченко*

Постановою президії ВАК України від 26.05.2010 р. № 1-05/4 видання включено до переліку наукових фахових видань з історичних наук (Бюлетень ВАК України. — 2010. — № 6)

Усі права застережено. Передрук і переклад дозволяються лише з дозволу автора та редакційної колегії. Редакційна колегія не несе відповідальності за змістові помилки, допущені авторами

Адреса редакційної колегії та видавця: 01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4,
тел. (044) 279-19-02, E-mail: histukr.xix-xx@history.org.ua

Address of the Editorial Board and Publisher: 4 Mykhailo Hrushevskyyi str., Kyiv, 01001,
Ukraine, tel. (044) 279-19-02, E-mail: histukr.xix-xx@history.org.ua

З М І С Т

Частина 1

Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Вітчизняна війна 1812 р. і Україна: погляд крізь віки»

Смолій В.А.

Слово до читача 7

Рєснт О.П.

Вступне слово 9

ПЕРЕДУМОВИ, РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА НАСЛІДКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1812 р.

Ададуров В.В.

Наполеонові «українці»: шляхта Правобережжя
у французьких планах воєнної кампанії 1812 р. 13

Бабилунга Н.В.

1812 год в истории народов Молдовы и Приднестровья:
взгляд через столетия 27

Бережинский В.Г.

Комплектование вооруженных сил и местные органы самоуправления
Российской империи в начале XIX в. (в контексте подготовки к Отечественной
войне 1812 г.) 42

Дроздов Ф.Б., Николаев Д.А.

Участие Нижегородского ополчения в Заграничных походах 1813–1814 гг. 50

Кириєнко О.Ю.

Політична і військова складові російської цензури під час війни 1812 р. 62

Коровин В.В.

Население Юго-Западного края в Отечественной войне 1812 года
(на примере Курской губернии) 68

Курцев А.Н.

Бегство мирных жителей России от нашествия французов в 1812 г. 80

Машкин А.Н.

Украинские губернии Российской империи в Отечественной войне 1812 года 87

Милько В.І.

Києво-Печерська фортеця в 1810–1812 рр.: оборонні заходи та укріплення97

Рахимов Р.Н.

Башкиро-мещерякское войско в Отечественной войне 1812 года..... 105

Сидорович Є.С.

Спроба організації роялістського походу герцогом А.Е. де Ришельє проти революційної Франції наприкінці XVIII ст. як перша спроба антинаполеонівського протистояння..... 117

ПЕРСОНАЛІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1812 р.

Голяченко О.С.

М.І. Кутузов і Горошки: маловідомі факти з волинської біографії полководця та сучасність..... 122

Донік О.М.

Михайло Семенович Воронцов: шлях від героя війни 1812 р. до новоросійського генерал-губернатора..... 128

Осипчук І.Ю.

Дипломатична позиція Адама Чарторийського в період наполеонівських війн 136

Усенко П.Г.

Від адмірала Чичагова до віце-адмірала Колчака та контр-адмірала Немитця: питання Константинополя 144

Уткін О.І.

Генерали Тучкови — герої Вітчизняної війни 1812 р..... 162

Філоретова Л.М., Чорний О.В.

Герої війни 1812 року в історії Центральної України..... 173

Чорний О.В.

Маловідомий герой епохи наполеонівських війн генерал-майор Микола Данилович Кудашев..... 183

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ВІЙНИ 1812 р.

Голикова Н.И.

100-летний юбилей Отечественной войны 1812 года (по материалам периодической печати Вологодской губернии)..... 194

Головко Ю.І.

Зовнішня торгівля Південної України в умовах континентальної блокади: джерелознавчий аспект 200

Захарчук О.М.

Дипломатія Наполеона Бонапарта в період закордонних походів Російської армії (1813–1814 рр.) у сучасній російській історіографії 215

Луняк Є.М.

«Історія козаків» Шарля-Луї Лезюра (1814) в контексті козацьких зацікавлень в наполеонівській Франції 234

Молчанов В.Б.

Джерельна база та історіографія проблеми міських органів влади в Правобережній Україні за часів наполеонівських війн 251

Перелигіна О.І.

Збірник документів про участь українського народу у Вітчизняній війні 1812 року: Проект (1945) та його реалізація (1948) в оцінці сучасників 262

Марченко О.І., Приліпко Т.А., Новицька А.І.

Вітчизняна війна 1812 року в науковій діяльності Національної історичної бібліотеки України 273

Цигульський С.М.

Історіографічні аспекти участі малоросійських козаків у війні 1812 р. 280

ВІТЧИЗНЯНА ВІЙНА 1812 Р. В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Загребельна Н.І., Ухаль В.М.

Теоретичні і методичні засади використання художньої літератури на уроках історії України у 9 класі (на прикладі вивчення теми «Російсько-французька війна 1812 р. і Україна») 290

Коляда І.А.

Теоретико-методичні засади висвітлення ролі історичної особи на уроках з історії України у 9 класі при вивченні теми: «Російсько-французька війна 1812 р. і Україна (І. Котляревський — організатор козацьких полків у війні 1812 р.)» 301

Частина 2 Історія України

Дзагалов А.С.

О методах управления горцами графа Н.И. Евдокимова в 1860-х годах в «Записке» Д.И. Святополк-Мирского 313

Дзира І.Я.

Давньоруські літописи XI–XIII ст. у вітчизняній науковій літературі 1830–1860-х рр. 331

Жванко Л.М.

Всеросійський земський союз та Всеросійський союз міст: створення вертикалі допомоги біженцям Першої світової війни (український контекст)346

Ільницький І.В.

Нормативні та ідейно-концептуальні основи організації управління західноукраїнськими землями у період першої російської окупації (серпень 1914 — червень 1915 рр.).....361

Мех Н.О.

Трактат Афанасія Кальнофойського «Тератургіма або Чудеса...» в сучасному українському культурному просторі379

Савченко В.А. Виникнення та перші кроки Конфедерації анархістських організацій України «Набат» (листопад 1918 — березень 1919 рр.).....384

Таранець С.В.

Соціальна благодійність старообрядців у Росії в ХІХ — на початку ХХ ст.402

Відомості про авторів.....415